

חוזר ושונה

דרכי חזרה ולימוד של המשנה

בעריכת זאב לבנוני

אתר דעת
תשע"ט

נושאים עיקריים במסכת:

- פרק א:** דברים שאין לעשותם במעשר שני, דיני מעשר בהמה ודיני בכור בהמה טהורה, מעות שאין פודים בהם מעשר שני, דברים שאפשר או שאי אפשר לקנות בכסף מעשר שני.
- פרק ב:** כיצד יש להשתמש במצרכים של מעשר שני, פדיון מעשר שני שהתערבב במאכל אחר, שימוש בשמן מעשר שני לסיכה, מעשר שני ותרומה של צמח התלתן, פדיון מעות מעשר שני שהתערבבו במעות אחרות. דיני פריטה של מעות מעשר שני.
- פרק ג:** באיזה צורה יכול אדם לתת לחברו פירות מעשר שני שלו ? מאכלים שאפשר לקנות בכסף מעשר שני ? דין הוצאת מעות מעשר שני ופירות מעשר שני מירושלים, מעשר שני הנמצא תחת אילן שעומד על הגבול שבין ירושלים וחוף לירושלים, דיני טומאה במעשר שני, קדושת קנקנים של מעשר שני, קדושת הלשכות שהיו בחצר בית המקדש
- פרק ד:** דיני פדיון מעשר שני, המוצא כלי ורשום עליו שם פריט של קדושה, מה דין הכלי ומה דין תכולתו ? הניח מעשר שני במקום אחד ומצאו במקום אחר.
- פרק ה:** סימון פירות של נטע רבעי וערלה וסימון קברים, דיני נטע רבעי ומעשר שני, דיני ביעור מעשרות, נתינת מעשרות הנמצאים רחוק, מדרשי הלכה על פסוקי וידוי מעשרות, תקנות יוחנן כהן גדול.

פרק א

הנושאים העקריים בפרק: דברים שאין לעשותם במעשר שני, דיני מעשר בהמה ודיני בכור בהמה טהורה, מעות שאין פודים בהם מעשר שני, דברים שאפשר או שאי אפשר לקנות בכסף מעשר שני.

מושגים:

אסימון: מטבע שלא מוטבעת בו צורה.

תמד: מעקה שנועשה ע"י הוספת מים לחרצנים וזגים לאחר שנסחטו.

קניי זבים וקניי זבות: זבים וזבות לאחר שפסק זובם, סופרים שבעה נקיים וטובלים. ביום ה הם מביאים שתי תורים או שני בני יונה, אחד לחמאת ואחד לעולה, קורבנות אלה נקראים קן הזב או קן הזבה,

קני יולדת: במלאת ימי טהרה לבן או לבת ואין ביכולתה להביא שה, מביאה היולדת שתי תורים או שני בני יונה, והם נקראים קניי יולדת.

משנה א: דברים שאסור לעשות במעשר שני

מעשר שני,

אין מוקרין אותו,

ואין ממשכנין אותו,

ואין מחליפין אותו,

ולא שוקלין כנגדו.

ולא יאמר אדם לחברו בירושלים: "הילך יין ותן לי שמן". וכן שאר כל הפרות.

אבל נותנין זה לזה מתנת חנם.

1 אין למכור מעשר שני לאדם אחר, אפילו על מנת שאותו אדם יעלהו לירושלים.

2 אין נותנים מעשר שני בתור משכון.

3 אין מחליפים פירות מעשר שני עם פירות חולין.

4 אין להשתמש במעשר שני כבמשקלות לשקול כנגדם דבר אחר.

5 מעשר שני בירושלים:

5.1 אין מחליפים מעשר שני במעשר שני אחר (כגון יין בשמן, או פרות אחרים).

5.2 יכול אדם לתת לחברו מעשר שני כמתנת חנם (כגון להזמינו לסעודתו).

משנה ב: דיני מעשר בהמה ודיני בכור בהמה טהורה

מעשר בהמה,

אין מוקרין אותו תמים חי, ולא בעל מום חי ונשחוט,

ואין מקדשין בו האשה.

הבכור מוקרין אותו תמים חי,

ובעל מום חי ונשחוט,

ומקדשין בו האשה.

**אין מחללין מעשר שני על אסימון, ולא על הפסבדע שאינו יוצא,
ולא על הפסעות שאינן בנשוחו.**

1 בהמה שנקבעה למעשר בהמה, בין תמימה (בלי מום) ובין שהיא בעלת מום:

1.1 אסור למכור אותה, לא כשהיא בחיים ולא לאחר שנשחטה.

1.2 אין מקדשים בה אשה.

2 בכור בהמה טהורה תמים (שאינו בו מום), בזמן הזה מותר לכהן למוכרו.

3 בכור טהור בעל מום:

3.1 מותר לכהן למכרו בין חי ובין שחוט.

3.2 מותר לקדש בו אשה.

כותרת נוספת: מעות שאין פודים בהם מעשר שני

1 אסימון (ראה מושגים), ומטבע שאין מקבלים אותו כמעות (שאינו עובר לסוחר).

2 מעות שאינם ברשותו.

משנה ג: דין עור של בהמה או חיה או נקני יין, שנקנו למעשר שני.

הלוקח בהמה לזבחי שלמים, או חיה לבשר תאנה,

יצא העור לחליו,

אף על פי שהעור מרבה על הבשר.

כדי יין סתומות, מקום שדרךן למכר סתומות, יצא קנקן לחליו.

האגוזים והשקדים, יצאו קלפיהם לחליו.

התמד, עד שלא החמיץ, אינו נלקח בכסף מעשר.

ומשהחמיץ, נלקח בכסף מעשר.

1 בהמה שנקנתה לשלמים או חיה שנקנתה לאכילה בכסף מעשר שני,

1.3 לא חלה על העור קדושת מעשר שני והוא יוצא לחולין.

1.4 העור יוצא לחולין גם כאשר שוויו של העור גדול משל הבשר.

2 כדי יין סגורים שנקנו בכסף מעשר שני, אם רגילים למכרם סגורים, הכדים יוצאים לחולין.

כותרת נוספת: הקונה אגוזים ושקדים בכסף מעשר שני, הקליפות הם חולין.

כותרת נוספת: דין תמד (ראה מושגים).

1 לפני שהחמיץ אין קונים אותו בכסף מעשר שני (שדינו כמים).

2 לאחר שהחמיץ וקבל טעם יין, אפשר לקנות אותו בכסף מעשר שני.

משנה ד: המשך דין עור בהמה או חיה או כדי יין או סלים מלאים בפירות שנקנו למעשר שני

הלוקח חיה לזבחי שלמים, בהמה לבשר תאנה,

לא יצא העור לחליו.

כדי יין פתוחות או סתומות, מקום שדרךן למכר פתוחות,

לא יצא קנקן לחלין.

סלי זיחים וסלי ענבים עם הפלי,

לא יצאו דמי הפלי לחלין.

הקונה בכספי מעשר שני:

1. חיה לשם שלמים (וחיה אינה מיועדת לקרבן), או בהמה לשם חולין (במקום לשם שלמים), העור אינו יוצא לחולין (חייב לקנות אוכל כנגד דמי העור ולאכלו בקדושת מעשר שני).
2. יין בקנקנים פתוחים או סגורים, במקום שרגילים למכור יין בלא קנקנים, לא יצאו הקנקנים לחולין (חייב לקנות אוכל כנגד ערכם ולאכלו בקדושת מעשר שני).
3. ענבים או זיתים יחד עם הסלים, לא יצאו הסלים לחולין.

משנה ה': דברים שאינם נקנים בכסף מעשר שני

הלוקח מים, ומלח, ופרות המחברים לקרקע, או פרות שאינן יכולין להגיע לירושלים, לא קנה מעשר.

הלוקח פרות, שונג, יחזרו דמים למקומן.

מזיד,

יעלו ויאכלו במקום.

ואם אין מקדש, ירקבו.

- 1 מים, מלח, פירות המחברים לקרקע, או פירות שירקבו קודם שיגיעו לירושלים.
- 2 אם קנה פרות,
 - 2.1 בשונג: המוכר חייב להחזיר לו את הכסף, כי מקח טעות הוא.
 - 2.2 במזיד:
 - 2.3 בזמן המקדש, יש להעלות את הפירות לירושלים ולאכלם שם.
 - 2.4 בזמן שאין בית המקדש קיים, יניחם עד שירקבו.

משנה ו': דין קונה בהמה חוץ לירושלים בכסף מעשר שני

הלוקח בהמה שונג,

יחזרו דמיה למקומן.

מזיד,

תעלה ותאכל במקום.

ואם אין מקדש, תקבר על ידי עורה.

1 אם קנה בשונג:

המוכר חייב להחזיר לו את הכסף וליטול בהמתו (מקח טעות הוא).

2 אם קנה במזיד:

- 2.1 בזמן המקדש, יש להעלות את הבהמה לירושלים ולאכלה שם.
- 2.2 בזמן שאין בית המקדש קיים, יניחנה עד שתמות ואף עורה אסור.

משנה ז': דברים שאינם נקנים בכסף מעשר שני

**אין לוקחין עבדים, ונפחות, וקרקעות, ובהמה טמאה, מדמי מעשר שני.
ואם לקח, יאכל כנגדו.**

**אין מביאין קני זבים, וקני זבות, וקני יולדות, חטאות, ואשמות, מדמי מעשר שני.
ואם הביא, יאכל כנגדו.**

זה הפלל:

כל שהוא חוץ לאכילה ולשתיה ולסיכה מדמי מעשר שני, יאכל כנגדו.

1 אין קונים בכסף מעשר שני עבדים, שפחות, קרקעות ובהמה טמאה.

2 אם קנה, יקנה כנגד אותו כסף אוכל אחר, ויאכלנו בקדושת מעשר שני.

3 אין מביאים מכסף מעשר שני:

3.1 קני זבים, קני זבות, קני יולדות (ראה מושגים), קרבנות חטאת או אשם.

4 אם קנה, יקנה כנגד אותו כסף אוכל אחר, ויאכלנו בקדושת מעשר שני בירושלים.

5 כלל סיכום:

6 הקונה בכסף מעשר שני דבר שאינו לאכילה, לשתיה או לסיכה,

יקנה כנגד אותו כסף אוכל אחר, ויאכלנו בקדושת מעשר שני.

פרק ב

הנושאים העקריים בפרק: כיצד יש להשתמש במצרכים של מעשר שני, פדיון מעשר שני שהתערבב במאכל אחר, שימוש בשמן מעשר שני לסיכה, מעשר שני ותרומה של צמח התלתן, פדיון מעות מעשר שני שהתערבבו במעות אחרות. דיני פרימה של מעות מעשר שני.

מושגים:

לפטם שמן: לערבב שמן עם בשמים.

לפטם יין: לערבב יין עם תבלין או דבש.

כרשינין: צמח מספוא שנועד למאכל בהמה, ובעטת הדחק אף בני אדם אוכלים אותו, ולכן

מפרישים ממנו מעשרות.

תלתן: צמח ממשפחת הקטניות, נאכל לבני אדם רק כשהוא ירוק. כשהוא יבש משתמשים

בו לחפיפה.

משנה א: כיצד יש להשתמש במצרכים של מעשר שני ?

מעשר שני, נמן לאכילה ולשתיה ולסיכה,

ולאכול דבר שדרכו לאכול,

לסוף דבר שדרכו לסוף.

לא יסוף יין וחמץ, אבל סף הוא את הנשמן.

אין מפטמין נשמן של מעשר שני,

ואין לוקחין מדמי מעשר שני נשמן מפטם,

אבל מפטם הוא את היין.

נָפַל לְחוּכּוֹ דָבַשׁ וְתַבְלִין וְהַשְּׂבִיחוֹ,

הַשְּׂבִיחַ לְפִי הַשְּׂבִיחוֹ.

דָּגִים שֶׁנִּתְבַּשְׁלוּ עִם הַקְּפֻלוֹת שֶׁל מַעְשֵׂר שְׁנִי וְהַשְּׂבִיחוֹ, הַשְּׂבִיחַ לְפִי הַשְּׂבִיחוֹ.

עֹסָה שֶׁל מַעְשֵׂר שְׁנִי וְשֶׁאֵפָאָה וְהַשְּׂבִיחָה,

הַשְּׂבִיחַ לְשְׁנֵי.

זֶה הַכֹּל:

כָּל שֶׁשְּׂבַחוּ נֶכֶד, הַשְּׂבִיחַ לְפִי הַשְּׂבִיחוֹ.

וְכָל שֶׁאֵין שְׂבַחוּ נֶכֶד, הַשְּׂבִיחַ לְשְׁנֵי.

1 מעשר שני נועד לאכילה, שתיה וסיכה.

2 אם המעשר הוא אוכל, יש לאכול אותו, ובדרך שרגילים לאכול אותו.

3 אם המעשר נועד לסיכה, יש לסוך בו.

4 סכים בשמן אבל לא בין ובין בחומץ.

5 אין מפטמים (ראה מושגים) שמן מעשר שני, כיון שחלק מהשמן נבלע בבשמים והולך לאבוד.

6 אין קונים בכסף מעשר שני שמן מפוטם.

7 מותר לפטם יין (ראה מושגים) של מעשר שני, כיון ששותים את היין יחד עם התבלין או הדבש.

כותרת נוספת: מעשר שני שנפל לתוכו חולין והתערובת השביחה יותר מסכום שני מרכיביו

1 אם החולין ניכרים בתוך המעשר שני, כגון:

1.1 יין של מעשר שני ששווה שני דינרים, ודבש חולין שווה דינר אחד, והתערובת שווה ארבעה דינרים:

1.1.1 פודים את השבח ביחס שבין המרכיבים של התערובת.

1.1.2 פודים את כל התערובת של ארבעת הדינרים בשני דינרים ושני שליש הדינר.

1.1.3 כנ"ל לגבי קפלוטות (מין חציר) של מעשר שני שנתבשל עם דגים של חולין.

2 אם החולין אינם ניכרים בתוך המעשר שני, כגון:

2.1 עיסת מעשר שני בת שני דינרים שנאפתה בעצי חולין של דינר אחד, והפת שנאפתה שווה ארבעה

דינרים:

2.1.1 זוקפים את כל השבח למעשר שני.

2.1.2 פודים את התערובת בשלושה דינרים.

3 כלל:

3.1 אם המוצר שהשביח ניכר בתוך המעשר שני, פודים את השבח לפי יחס המרכיבים.

3.2 אם המוצר שהשביח אינו ניכר, הוא נחשב למעשר שני.

משנה ב: האם מותר להשתמש בשמן מעשר שני לסיכה ?

רבי שמעון אומר: אין סכין שֶׁמֶן שֶׁל מַעְשֵׂר שְׁנִי בִירוּשָׁלַיִם.

וחכמים מתירין.

אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי שְׁמֵעוֹן:

אם הקל בתרוסקה חמוצה, לא נקל במעשר שני הקל ?

אמר להם:

מה, לא, אם הקל בחרומה החמורה, מקום שהקל בכרשינים ובתלתן,

נקל במעשר שני הקל, מקום שלא הקל בכרשינים ובתלתן ?

1 רבי שמעון: אין לסוך.

2 חכמים: מותר לסוך.

3 דיון בין חכמים לרבי שמעון:

4 חכמים: תרומה חמורה ממעשר שני ומותר לסוך בה, לכן צריך להתיר גם לסוך במעשר שני.

5 ר' שמעון: מעשר שני למרות שהוא קל מתרומה הוא חמור בכרשינים ותלתן, ולכן אסור לסוך בו.

משנה ג: הדרך לאכול תלתן מעשר שני והדרך לטפל בו כשהוא תרומה

תלתן שני מעשר שני תאכל צמחונים.

ושל תרומה,

בית שמאי אומרים: כל מעשיה בטרה, חוץ מחפיפתה.

ובית הלל אומרים: כל מעשיה בטמאה, חוץ משריתה.

1 תלתן מעשר שני: יש לאכלו בעודו צמח ירוק ("צמחונים"), (כי אז הוא ראוי לאכילה).

1 תלתן תרומה:

2 בית שמאי: אין לנגוע בו בידיים טמאות, אלא אם כן מתכוונים לחפור בו את הראש.

3 בית הלל: אפשר לנגוע בו אף בידיים טמאות אלא אם כן משרים אותו במים.

משנה ד: דיני כרשינים כשהם מעשר שני וכשהם תרומה

כרשיני מעשר שני, יאכלו צמחונים,

ונכנסין לירושלים ויוצאין.

נטמאו,

רבי טרפון אומר: תחלקו לעסות,

וחכמים אומרים: יפדו.

ושל תרומה,

בית שמאי אומרים: שורין ושפין בטרה, ומאכילין בטמאה.

ובית הלל אומרים: שורין בטרה, ושפין ומאכילין בטמאה.

שמאי אומר: יאכלו צריד.

רבי עקיבא אומר: כל מעשיהו בטמאה.

1 כרשינים שהם מעשר שני:

1.1 יש לאכלם כשהם עדיין ירוקים.

1.2 מותר להוציאם חוץ לירושלים באופן זמני כדי להכשירם לאכילה, ואח"כ להחזירם לירושלים.

1.3 אם נטמאו הכרשינים:

1.3.1 ר' טרפון, (ואין הלכה כמותו): יש לחלקם לעסות קטנות פחות מביצה (שאינן מטמאות).

1.3.2 חכמים: יפדו (כשאר כל אוכל מעשר שני שנטמא).

2 כרשינים שהם תרומה:

2.1 בית שמאי:

2.1.1 שורים אותם במים וכן משפשפים בהם את הגוף בידיים טהורות.

2.1.2 מותר להאכילם לבהמה אף בידיים טמאות.

2.2 בית הלל:

2.2.1 שורים אותם במים בידיים טהורות.

2.2.2 משפשפים את הגוף או מאכילים אותם לבהמה אף בידיים טמאות.

2.3 שמאי: יאכלו יבשים ("צריד") ואין להשרותם במים כלל.

2.4 ר' עקיבא: מותר לעשות בהם כל שימוש אף בידיים טמאות.

משנה ה': מעות מעשר שני שנתערבו במעות חולין, ונתפזרו

מעות חלין ומעות מעשר שני שנתפזרו,

מה שילקט, לקט למעשר שני עד שישלים,

והשאר חלין.

אם בכל וחספ, לפי חשבון.

זה הכלל:

המחלקים, למעשר שני.

והנבלים, לפי חשבון.

1 אם אוסף את המטבעות שנתפזרו אחת אחת:

1.1 המטבעות הראשונים שנאספו מיועדים למעשר שני.

1.2 מה שנשאר לאחר שהשלים למעשר שני, יהיה חולין.

2 אם צבר את כל המטבעות שנתפזרו למקום אחד:

2.1 מחלק את המטבעות למעשר שני ולחולין בהתאם ליחס שהיה בין המטבעות לפני שנתערבו.

3 כלל סיכום לגבי מטבעות שהתפזרו:

3.1 אם אוסף אותם אחת אחת, הראשונות שאוסף למעשר שני, והשאר חולין.

3.2 אם תחילה צובר אותם, מחלקם למעשר שני ולחולין בהתאם ליחס שהיה ביניהם לפני שהתערבו.

משנה ו': דין סלע כסף של מעשר שני שהתערב עם סלע כסף של חולין

סלע של מעשר שני ושל חלין שנתערבו,

מביא בסלע מעות ואומר: "סלע של מעשר שני, בכל מקום שהיא, מחללת על המעות האלו",

ובורר את היפה שבהן, ומחללן עליה.

מפני שאמר: מחללין כסף על נחשת מדחק, ולא שיתקיים פו, אלא חוזר ומחללם על הכסף.

1 יש לבצע את הפעולות הבאות:

1.1 מביא מעות נחושת ופודה עליהם את הסלע של מעשר שני שאינו יודע לזהותו.

1.2 שני סלעי הכסף שהתערבו הם כעת חולין.

1.3 חוזר ופודה את מעות הנחושת של מעשר שני על הסלע היפה מבין 2 סלעי החולין.

1.4 מותר לחלל מטבע כסף על מטבע נחושת בשעת הדחק, כדי לחזור ולחללם על מטבע הכסף.

משנה ז: האם מותר לפדות דינרי כסף של מעשר שני על סלע זהב

בית שמאי אומרים: לא יעשה אדם את סלעיו דינרי זהב,

ובית הלל מתירין.

אמר רבי עקיבא: אני עשיתי לרבן גמליאל ולרבי יהושע את כסף דינרי זהב.

1 בית שמאי (ואין הלכה כמותם): אין פודים מעשר שני על סלע זהב.

2 בית הלל: מותר לפדות.

3 רבי עקיבא פדה דינרי כסף של רבן גמליאל ורבי יהושע, בדינרי זהב (כדעת בית הלל).

משנה ח: החלפת מעות מעשר שני בכסף אחר

הפּוּרְט סָלַע מְעוֹת מְעוֹר שְׁנִי,

בית שמאי אומרים: כל הסלע מעות.

ובית הלל אומרים: שקל כסף ושקל מעות.

רבי מאיר אומר: אין מחללין כסף ופרות על הכסף,

וחכמים מתירים.

1 מי שמעוניין לפרוט מעות מעשר שני מנחושת על מעות מכסף:

1.1 בית שמאי: יכול לפרוט את כל מעות הנחושת על מעות כסף.

1.2 בית הלל: מחצית ממעות הנחושת יחליף במעות כסף ואת המחצית השנייה ישאיר נחושת.

2 צרוף מעשר שני שערכו חצי דינר כסף, עם חצי דינר כסף של מעשר שני, והחלפתם בדינר שלם:

2.1 ר' מאיר, (ואין הלכה כמותו): אסור לצרף.

2.2 חכמים: יכול לצרף ולחלל.

משנה ט: כיצד פורטים סלע כסף של מעשר שני בירושלים על פרוטות נחושת ?

הפּוּרְט סָלַע שֶׁל מְעוֹר שְׁנִי בִירוּשָׁלַיִם,

בית שמאי אומרים: כל הסלע מעות.

ובית הלל אומרים: שקל כסף ושקל מעות.

הדנין לפני חכמים אומרים: בשלשה דינרין כסף ודינר מעות.

רבי עקיבא אומר: שלשה דינרין כסף, ורביעית מעות.

רבי טרפון אומר: ארבעה אספרי כסף.

שמאי אומר: יניחנה בקנות ויאכל כנגדה.

1 בית שמאי: יכול לפרוט את כל הסלע למעות נחושת.

2 בית הלל: יפרוט רק מחצית הסלע (שקל אחד) למעות נחושת.

3 דעות אחרות (ואין הלכה כמותן):

3.1 שמעון בן עזאי, שמעון בן זומא, חנן המצרי, חנניה בן חכינאי ("הדנים לפני חכמים"):

יפרוט דינר אחד למטבעות נחושת ושלושה דינרים למטבעות של כסף.

- 3.2 רבי עקיבא: יפרוט רביעית דינר כסף למטבעות נחושת והשאר למטבעות כסף.
 3.3 רבי טרפון: יפרוט רק חמישית דינר כסף ("אספר") במטבעות נחושת.
 3.4 שמאי: יפקיד את הסלע אצל החנווני ויקנה צרכי מזון כנגדה עד שתכלה.

משנה י': כיצד קונים בכסף מעשר שני קנקן יין עבור בניו שחלקם טהורים וחלקם טמאים ?

מי נִשְׁהוּ מִקְצֵת בְּנָיו טְמָאִין וּמִקְצֵתֵן טְהוּרִים,

מֵיִח אֶת הַסֵּלַע וְאוֹמֵר:

"מָה נִשְׁהוּרִים שׁוֹתִים, סֵלַע זֶה מְחַלֵּל עָלָיו".

נִמְצָאוּ טְהוּרִין וְטְמָאִין שׁוֹתִין מִכֶּד אֶחָד.

1 בזמן קניית יין בכסף מעשר שני, אומר בעל המעשר השני:

- 1.1 מה שישתו בני הטהורים, לכשישתו יהא מחולל מעכשיו על סלע של מעשר שני.
 1.2 בזמן ששותים בניו הטהורים, זה הופך מעשר שני.
 1.3 בזמן ששותים בניו הטמאים, הם שותים חולין.

פרק ג

הנושאים העקריים בפרק: באיזה צורה יכול אדם לתת לחברו פירות מעשר שני שלו ? מאכלים שאפשר לקנות בכסף מעשר שני ? דין הוצאת מעות מעשר שני ופירות מעשר שני מירושלים, מעשר שני הנמצא תחת אילן שעומד על הגבול שבין ירושלים וחוף לירושלים, דיני טומאה במעשר שני, קדושת קנקנים של מעשר שני, קדושת הלשכות שהיו בחצר בית המקדש.

מושגים:

אב הטומאה: טומאת המת נקראת אבי אבות הטומאה. כל מה שנוטמא מחמת המת, נקרא אב הטומאה. כמו כן גם שרץ מת, נבלה, נדה, זב ומצורע, גם הם אב הטומאה.
ולד הטומאה: הנוגע באב הטומאה נקרא ולד הטומאה, ונקרא גם ראשון לטומאה.
לקוח בכסף מעשר שני: אוכל הנקנה בירושלים בכסף מעשר שני. אוכל זה יכול להיות בין מן החי ובין מהצומח.

משנה א': באיזה צורה יכול אדם לתת לחברו פירות מעשר שני שלו ?

לֹא יֹאמֵר אָדָם לְחֵבְרוֹ: "הֲעַל אֶת הַפְּרוֹת הָאֵלוֹ לִירוּשָׁלַיִם לְחֶלֶק",

אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: "הֲעַלְם שְׁנֹאֲכֵלְם וְנִשְׁתֵּם בִּירוּשָׁלַיִם".

אֲבָל נוֹתְנִים זֶה לָזֶה מִתְּנֵת חִנָּם.

1 לא יאמר לחברו:

"העלה מעשר שני שלי לירושלים ותקבל חלק מהמעשר". (דומה לתשלום עבור הטרחה).

2 יכול לומר לחברו: "העלה את פירות מעשר שני שלי לירושלים ושם נאכלם ונשתם יחד".

3 יכול אדם לתת לחברו לאכול בחינם ממעשר שלו.

משנה ב: דין קניית תרומה בכסף מעשר שני ?

אין לוקחין תרומה בכסף מעשר שני, מפני שהוא ממעט באכילתו,

ורבי שמעון מתיר.

אמר להם רבי שמעון: "מה אם הקל בזבחי שלמים, שהוא מביאן לידי פגול ונוטר וטמא, לא נקל בתרומה ?"

אמרו לו: "מה אם הקל בזבחי שלמים, שהן מתרים לזרים, נקל בתרומה, שהיא אסורה לזרים" ?

1 חכמים: אין קונים תרומה בכסף מעשר שני (שממעט את אכילתו כיוון שתרומה אסורה לזרים).

2 ר' שמעון (ואין הלכה כמותו): אפשר לקנות תרומה.

3 דיון בין רבי שמעון לחכמים:

3.1 רבי שמעון: אם מותר לקנות בכסף מעשר שני קרבנות שלמים שיכולים להיות פיגול, נותר או

טמא, לא נתיר לקנות בו תרומה שאין בה דין פיגול, נותר או טמא ?

3.2 חכמים: קרבנות שלמים מותרים לזרים, אבל תרומה אסורה לזרים, ולכן אי אפשר להקל בה.

משנה ג: דין חילול כסף מעשר שני בירושלים על פירות חולין של חברו

מי שנהיו לו מעות בירושלים וצריך להם, ולחברו פרות,

אומר לחבירו: "הרי המעות האלו מחללין על פרותיך".

נמצא זה אוכל פרותיו בטרה,

והלה עושה צרכו במעותיו.

ולא יאמר פן לעם הארץ אלא בדמאי.

1 מי שיש לו מעות מעשר שני בירושלים, והוא צריך אותם לחולין, ולחברו יש בירושלים פירות חולין:

מותר לו לחלל את המעות על הפירות של חברו, (אם חברו מסכים לכך).

2 את הפירות המחוללים בעל הפירות צריך לאכול בקדושת מעשר שני.

3 בעל המעות יכול להשתמש במעות לכל צרכיו.

4 אם חברו עם הארץ, יחלל את מעותיו רק אם במעות אלה פדה מעשר שני של דמאי.

משנה ד: המשך דין חילול מעות מעשר שני על פירות חולין

פרות בירושלים ומעות במדינה, אומר: "הרי המעות הן מחללין על פרות האלו".

מעות בירושלים ופרות במדינה,

אומר: "הרי המעות האלו מחללין על פרות הן",

ובלבד שיעלו הפרות ויאכלו בירושלים.

1 אם הפירות בירושלים, והמעות חוץ לירושלים, אפשר לחלל את המעות על הפירות.

2 אם המעות בירושלים והפירות חוץ לירושלים:

2.1 אפשר לחלל את המעות על הפירות.

2.2 חייב לעלות את הפירות לאכלם בירושלים.

משנה ה: האם אפשר להוציא מירושלים מעות מעשר שני ופירות מעשר שני ?

מעוֹת וְכִנְסוֹת לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצְאוֹת,

וּפְרוֹת וְכִנְסֵינָן וְאֵינָן יוֹצְאִין.

רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִף הַפְּרוֹת וְכִנְסֵינָן יוֹצְאִין.

1 מעות מעשר שני שנכנסו לירושלים, מותר להוציא מירושלים.

2 פירות מעשר שני:

2.1 חכמים: אין להוציא מירושלים (אף לא באופן זמני).

2.2 רבן שמעון בן גמליאל, (ואין הלכה כמותו): אפשר להוציאם לצורך שעה (כגון: לאפיה ולטחינה).

משנה ו': פירות מכל שעברו בירושלים ויצאו ממנה, כיצד נוהגים במעשר שני שיופרש מהם ?

פְּרוֹת שֶׁנִּגְמְרָה מְלֹאכְתָּן וְעָבְרוּ בְּחוּץ יְרוּשָׁלַיִם, יִחְזוּר מֵעֵשֶׂר שְׁנֵי שְׁלֵהֶן וְיֵאָכְל בִּירוּשָׁלַיִם.

וְשֵׁלָא נִגְמְרָה מְלֹאכְתָּן, סְלֵי עֲנָבִים לְגַת וְסְלֵי תְּאֵנִים לְמִקְצָה,

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: יִחְזוּר מֵעֵשֶׂר שְׁנֵי שְׁלֵהֶם וְיֵאָכְל בִּירוּשָׁלַיִם.

וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: יִפְדָּה וְיֵאָכְל בְּכָל מְקוֹם.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסִי:

לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל, עַל פְּרוֹת שֵׁלָא נִגְמְרָה מְלֹאכְתָּן, שֶׁיִּפְדָּה מֵעֵשֶׂר שְׁנֵי שְׁלֵהֶם וְיֵאָכְל בְּכָל

מְקוֹם.

וְעַל מָה נִחְלְקוּ ? עַל פְּרוֹת שֶׁנִּגְמְרָה מְלֹאכְתָּן,

שֶׁבֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: יִחְזוּר מֵעֵשֶׂר שְׁנֵי שְׁלֵהֶם וְיֵאָכְל בִּירוּשָׁלַיִם.

וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: יִפְדָּה וְיֵאָכְל בְּכָל מְקוֹם.

וְהַדְּמַאי, נִכְנַס וְיוֹצֵא וְנִפְדָּה.

1 תנא קמא:

1.1 אם כשהיו בירושלים כבר נגמרה מלאכתם,

יש להעלות את המעשר שני שלהם לירושלים, ואין לפדותו חוץ לירושלים.

1.2 אם כשהיו בירושלים לא נגמרה מלאכתם, כגון:

סלי הענבים שמיועדים לגת או סלי התאנים שמיועדים למוקצה:

1.2.1 בית שמאי: יש להעלות את המעשר שני לירושלים ואין לפדותו חוץ לירושלים.

1.2.2 בית הלל: אפשר לפדותו חוץ לירושלים ולהעלות את דמי הפדיון לירושלים.

2 ר' שמעון בן יהודה בשם רבי יוסי (ואין הלכה כמותו):

2.1 אם כשהיו בירושלים עדיין לא נגמרה מלאכתם, אין מחלוקת שאפשר לפדותם מחוץ לירושלים.

2.2 המחלוקת היא על פירות שכבר נגמרה מלאכתם כשהיו בירושלים:

2.2.1 בית שמאי: יש להעלות את הפירות לירושלים ואין לפדותם חוץ לירושלים.

2.2.2 בית הלל: אפשר לפדות את הפירות חוץ לירושלים.

3 דמאי אפשר להוציא מירושלים (הכוונה למעשר שני דמאי, ויש מפרשים שהכוונה לטבל דמאי).

משנה ז': מעשר שני בנמצא תחת אילן העומד בתוך החומה ונפו נוטה חוץ לחומה, וכן להיפך

אֵילָן שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּפָנִים וְנוֹטָה לְחוּץ, אוֹ עוֹמֵד בְּחוּץ וְנוֹטָה לְפָנִים,

מִכְנֵד הַחוּמָה וְלִפְנֵים, כָּל־פְּנֵים.

מִכְנֵד הַחוּמָה וְלַחוּץ, כָּל־חוּץ.

בְּתֵי הַבָּדִים שֶׁפְּתַחֲהֶן לִפְנֵים וְחִלְלוּ לַחוּץ, או שֶׁפְּתַחֲהֶן לַחוּץ וְחִלְלוּ לִפְנֵים.

בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: הַכֹּל כָּל־פְּנֵים.

וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מִכְנֵד הַחוּמָה וְלִפְנֵים, כָּל־פְּנֵים.

מִכְנֵד הַחוּמָה וְלַחוּץ, כָּל־חוּץ.

1 פירות מעשר שני הנמצאים תחתיו בתוך החומה, הרי הם כנמצאים בירושלים.

2 פירות מעשר שני הנמצאים תחתיו חוץ לחומה, הרי הם כחוץ לירושלים.

כותרת נוספת: מעשר שני הנמצא בבית בד שפתחו בתוך החומות וחללו מחוץ לחומות, וכן להיפך

2.1 בית שמאי: פירות מעשר שני שנמצאים בכל מקום בבית הבד, כאילו נמצאים בירושלים.

2.2 בית הלל:

2.2.1 פירות בחלק הבית הנמצא בתוך החומה, נחשבים כנמצאים בירושלים.

2.2.2 פירות בחלק הבית שנמצא מחוץ לחומה, נחשבים כנמצאים מחוץ לירושלים.

משנה ח: קדושת הלשכות שהיו בחצר בית המקדש

הַלְשָׁכוֹת, בְּנוֹיוֹת בְּקֹדֶשׁ וּפְתוּחוֹת לַחֵל,

תוֹכָן חֵל

וְנִגְזַחֲתֵיהֶן קֹדֶשׁ.

בְּנוֹיוֹת בַּחֵל וּפְתוּחוֹת לְקֹדֶשׁ,

תוֹכָן קֹדֶשׁ

וְנִגְזַחֲתֵיהֶן חֵל.

בְּנוֹיוֹת בְּקֹדֶשׁ וּבַחֵל וּפְתוּחוֹת לְקֹדֶשׁ וְלַחֵל,

מִכְנֵד הַקֹּדֶשׁ וְלִקְדָשׁ, קֹדֶשׁ.

מִכְנֵד הַחֵל וְלַחֵל, חֵל.

1 לשכות שבנויות בעזרה (בקודש), ופתחיהן מופנים להר הבית (לחול):

1.1 החלק הפנימי שלהם הוא חול (שהולכים אחר הפתח).

1.2 הגג שלהם קודש (אם הגג באותו מישור כמו קרקע העזרה).

2 לשכות שבנויות בהר הבית (בחול), ופתחן לעזרה (לקודש):

2.1 החלל הפנימי שלהם קודש (שהולכים אחר הפתח).

2.2 הגג אינו קודש.

3 לשכות שחלקם בעזרה (בקודש), וחלקם בהר הבית (בחול), ופתחיהם, חלקם לקודש וחלקם לחול:

3.1 החלק שבתוך העזרה קודש, גם החלל הפנימי וגם הגג.

3.2 החלק שמחוץ לעזרה חול, גם החלל הפנימי וגם הגג.

משנה ט: דין מעשר שני טמא בירושלים

מעשר שני שנוכנס לירושלים ונטמא,

בין שנטמא באב הטמאה בין שנטמא בולד הטמאה, בין בפנים בין בחוץ,

בית שמאי אוקרים:

יפדה ויאכל הכל בפנים, חוץ משנטמא באב הטמאה בחוץ.

ובית הלל אוקרים:

הכל יפדה ויאכל בחוץ, חוץ משנטמא בולד הטמאה בפנים.

1 בית שמאי:

1.1 אם נטמא באב הטמאה (ראה מושגים) חוץ לירושלים, יפדה ואח"כ אפשר לאכלו אף מחוץ לירושלים.

1.2 בכל שאר המקרים, בין נטמא מחוץ לירושלים בוולד הטמאה, בין נטמא בירושלים, באב הטמאה או בוולד הטמאה, יפדה ויאכל בירושלים בלבד.

2 בית הלל:

2.1 אם נטמא בולד הטמאה בתוך ירושלים, יפדה ויאכל בירושלים בלבד.

2.2 בשאר המקרים, נטמא מחוץ לירושלים, או בירושלים, יפדה ויאכל אף מחוץ לירושלים.

משנה י': דין פירות שנקנו בכסף מעשר שני ונטמאו

הלקוח בכסף מעשר שני שנטמא,

יפדה.

רבי יהודה אומר: יקבר.

אמרו לו לרבי יהודה:

ומה אם מעשר שני עצמו שנטמא, הרי הוא נפדה.

הלקוח בכסף מעשר שני שנטמא, אינו דין שיפדה?

אמר להם: לא.

אם אמרתם במעשר שני עצמו, שכן הוא נפדה בטהור ברחוק מקום,

תאמרו בלקוח בכסף מעשר, שאינו נפדה בטהור ברחוק מקום?

1 חכמים: מותר לפדותם.

2 ר' יהודה (ואין הלכה כמותו): יקברו.

3 דיון בין רבי יהודה וחכמים:

3.1 חכמים: אם מעשר שני עצמו שנטמא אפשר לפדות, מה שנקנה בכסף מעשר שני אינו דין שיפדה?

3.2 רבי יהודה: אין זה קל וחומר.

3.2.1 מה שנקנה בכסף מעשר שני חמור יותר ממעשר שני עצמו, שהרי מעשר שני נפדה חוץ לירושלים אפילו כשהוא טהור.

3.2.2 מה שנקנה בכסף מעשר שני חוץ לירושלים, לא נפדה כשהוא טהור.

משנה יא': דין צבי שנקנה בכסף מעשר שני ומת או נטמא

צָבִי שֶׁלְקַחוּ בְכֶסֶף מֵעֵשֶׂר, וְמַת,

יִקְבֵר עַל יְדֵי עוֹרוֹ.

רַבִּי שֶׁמְעוֹן אָמַר: יִפְדֶּה.

לְקַחוּ חֵי וְשִׁחְטוּ וְנִטְמָא,

יִפְדֶּה.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר: יִקְבֵר.

לְקַחוּ שְׁחוֹט וְנִטְמָא,

הָרִי הוּא כְּפֵרוֹת.

1 קנה צבי חי ומת:

1.1 תנא קמא: יקבר יחד עם עורו (אין פודים קודשים להאכילם לכלבים).

1.2 ר' שמעון: יפדה (סובר שפודים קודשים להאכילם לכלבים).

2 קנה צבי חי, שחטו ואח"כ נטמא:

2.1 תנא קמא: יפדה (כדין פרות מעשר שני שנטמאו).

2.2 ר' יוסי: יקבר.

3 קנה צבי שחוט, ואח"כ נטמא:

3.1 דינו כדין פירות שנקנו בכסף מעשר שני ונטמאו.

3.2 (שיש מחלוקת בנושא זה בין תנא קמא ורבי יהודה במשנה הקודמת).

משנה יב: דין קדושת הקנקנים שמאוחסן בהם יין מעשר שני.

הַמְשָׂאֵל קִנְקִינֵי לְמַעֲשֵׂר שְׁנִי, אִף עַל פִּי שְׁנִי, לֹא קִנְהָ מֵעֵשֶׂר.

זֶלֶף לְחוֹקֵן סֶתֶם,

עַד שֶׁלֹּא נָפַן, לֹא קִנְהָ מֵעֵשֶׂר.

מִשְׁנִי, קִנְהָ מֵעֵשֶׂר.

עַד שֶׁלֹּא נָפַן, עוֹלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה.

וּמִשְׁנִי, מְקִדְשׁוֹת בְּכָל שָׁהֵן.

עַד שֶׁלֹּא נָפַן, תוֹרֵם מֵאֶחָד עַל הַכֹּל.

וּמִשְׁנִי, תוֹרֵם מִכָּל אֶחָד וְאַחַת.

1 המשאיל קנקנים כדי לשים בהם מעשר שני, הקנקנים נשארים חולין.

2 השופך יין מעשר שני לתוך קנקנים, ולא אמר שהוא שואל את הקנקנים לצורך שמירת המעשר:

2.1 כל עוד הקנקנים פתוחים, הם נשארים חולין.

2.2 לאחר שנסגרו הקנקנים חלה עליהם קדושת מעשר שני.

כותרת נוספת: דיני תרומה בקנקני יין

1 קנקן המכיל תרומה שנתערב במאה קנקנים המכילים חולין:

1.1 אם הקנקנים לא סגורים, התרומה בטלה.

1.2 אם הקנקנים סגורים, הכל נעשה מדומע (קנקן דבר חשוב הוא ואינו בטל).

2 לגבי הפרשת תרומה על קנקני יין:

2.1 אם הקנקנים פתוחים אפשר להפריש מקנקן אחד על כולם.

2.2 אם הקנקנים סגורים, יש להפריש מכל קנקן לחוד.

משנה יג: הרוצה לקנות יין בכסף מעשר שני כיצד יעשה שלא יתקדשו גם הקנקנים

בית שפאי אומרים: מפתח ומערה לגת.

ובית הלל אומרים: מפתח ואינו צריך לערות.

במה דברים אמורים? במקום שדרךן למכור סתומות.

אבל במקום שדרךן למכור פתוחות, לא יצא קנקן לחליו.

אבל אם רצה להחמיר על עצמו למכור במדה, יצא קנקן לחליו.

רבי שמעון אומר: אף האומר לחברו: "חבית זו אני מוכר לך, חוץ מקנקנים", יצא קנקן לחליו.

1 בית שמאי: קנקנים סגורים יש לפתוח ולשפוך קצת יין חזרה לגת (מגלה דעתו).

2 בית הלל:

2.1 מקום שרגילים למכור יין בקנקנים סגורים, מספיק לפתוח את הקנקנים, גם בלי לשפוך.

2.2 מקום שרגילים למכור בקנקני פתוחים, אין זה מספיק לפתוח את הקנקנים.

3 אם המוכר אומר: "כמות מסוימת של יין אני מוכר במחיר מסוים", לא התקדש הקנקן בשום מקרה.

4 ר' שמעון: אם אמר המוכר: "אני מוכר את קנקן היין חוץ מהקנקן עצמו", לא התקדש הקנקן.

פרק ד

הנושאים העקריים בפרק: דיני פדיון מעשר שני, המוצא כלי ורשום עליו שם פריט של קדושה, מה

דין הכלי ומה דין תכולתו? הניח מעשר שני במקום אחד ומצאו במקום

אחר.

משנה א: פדיון מעשר שני שהועבר ממקום אחד למקום אחר ע"מ לפדותם שם.

המוליך פרות מעשר שני ממקום היקר למקום הזול, או ממקום הזול למקום היקר,

פודהו כשעור מקומו.

המביא פרות מן הגרן לעיר, וכדי יין מן הגת לעיר,

השביח לשני,

ויציאות מביתו.

1 המוליך מעשר שני ממקום שבו הוא יקר למקום שבו הוא זול או להיפך, ורוצה לפדותו,

פודה את המעשר במחיר של מקום הפדיון.

2 המביא פירות מעשר שני מהגרן לעיר או כדי יין של מעשר שני מהגת לעיר, (בעיר המחיר יקר יותר):

2.1 את השבחה שהשביחו הפירות יש ליחס למעשר שני.

2.2 את הוצאות ההובלה ישלם מכיסו.

משנה ב: אם קיימים 2 מחירים כיצד פודים את המעשר שני?

פודין מעשר שני כשעור הזול,

**כמות שהחננו לוקח, לא כמות שהוא מוכר.
כמות שהשליחני פורם, ולא כמות שהוא מצרף.**

ואין פודין מעשר שני אכסרה.

את נדמיו ידועים, יפדה על פי עד אחר.

ואת שאין דמיו ידועים, יפדה על פי שלשה,

כגון היין שנקרם, ופרות שהרקיבו, ומעות שהחליאו.

1 רשאי לפדות מעשר שני כמחיר הזול שבאותו מקום. כגון:

1.1 במחיר שמוכר הסיטונאי ולא במחיר שמוכר הקמעונאי.

2 המחליף פרוטות מעשר שני בסלע כסף שלו,

2.1 מחשב את הסלע בפרוטות הרבה כמו שמקבל החלפן, ולא כמו שנותן החלפן.

כותרת נוספת: כיצד מעריכים את השווי של פירות מעשר שני ?

1 אין קובעים את כמות המעשר השני באומד ("אכסרא"), אלא על פי משקל ומידה.

2 אם מחיר הפירות מפורסם, אפשר להסתפק בקביעת המחיר ע"י איש אחד הבקי בכך.

3 אם מחיר הפירות אינו ידוע, יש צורך ב-3 סוחרים בקיאים כדי לקבוע את המחיר.

4 דוגמאות לפירות שמחירם אינו ברור: יין שהחל להחמיץ, פירות שהחלו להרקיב ומעות שהחלידו.

משנה ג: כיצד פודים מעשר שני כשמציעים עבורו מחירים שונים ?

בעל הבית אומר: "בסלע" ואחר אומר: "בסלע", בעל הבית קודם, מפני שהוא מוסיף חמש.

בעל הבית אומר: "בסלע" ואחר אומר "בסלע ואסר",

את של סלע ואסר קודם, מפני שהוא מוסיף על הקרן.

הפודה מעשר שני שלו, מוסיף עליו חמישית,

בין שהוא שלו ובין שנתן לו במתנה.

1 אם בעל הבית וגם אחר מוכנים לפדות את המעשר בסלע, בעל הבית פודה, כיון שהוא מוסיף חמישית.

2 אם בעל הבית מוכן לפדות בסלע ואחר מוכן לפדות בסלע ואיסר:

השני זוכה כיון שהמחיר שנתן יותר מהקרן.

כותרת נוספת: דין תוספת חומש

1 הפודה פירות מעשר שני שלו, מוסיף חומש על הקרן.

2 תוספת החומש היא בין שהפירות שלו ובין שקיבל אותם מתנה.

משנה ד: אפשרות הערמה בפדיון מעשר שני כדי להימנע מחומש

מערימין על מעשר שני. כיצד ?

אומר אדם לבנו ולבתו הגדולים, לעבדו ולנשפחתו העבדים, "הילף מעות אלו ופדה לך מעשר שני זה".

אבל לא יאמר בן לבנו ולבתו הקטנים, ולעבדו ולנשפחתו הפועלים, מפני שידן פירו.

1 יכול לתת כסף במתנה לבנו או בתו הגדולים או לעבדו ושפחתו העבדיים ואומר להם:

"פדו בכסף זה פירות מעשר שני שלי".

2 אין לעשות כך בעזרת בנו או בתו הקטנים או עבדו ושפחתו הכנעניים, כיון שהם נחשבים כידו שלו.

משנה ה': דין הערמה בפדיון מעשר שני בעזרת חברו

הִיָּה עוֹמֵד בְּנֶגֶן וְאֵין בְּיָדוֹ מְעוֹת, אֹמֵר לְחֵבְרוֹ: "הֲרִי הַפְּרוֹת הָאֵלוֹ נְחוּיִים לָךְ בְּמִתְנָה".
חֹזֵר וְאֹמֵר: "הֲרִי אֵלוֹ מְחַלְלִין עַל מְעוֹת שֶׁבִּבְיָח".

1 יכול אדם לתת לחברו את פירותיו במתנה בעודם טבל.

2 לאחר הנתינה יכול לפדותם בכסף שבביתו ואינו חייב בחומש (כיוון שאינו פודה את שלו).

משנה ו': דין מוכר מעשר שני במטרה לפדותם, ותוך כדי מכירה משתנה מכירם

מִשֵּׁךְ מִמּוֹנוֹ מַעְשֵׂר בְּסָלַע, וְלֹא הִסְפִּיק לְפְדוֹתוֹ עַד שֶׁעָמַד בְּשִׁתִּים,
נוֹתֵן לוֹ סָלַע,

וּמְשַׁחֵר בְּסָלַע,

וּמַעְשֵׂר שְׁנֵי שָׁלוֹ.

מִשֵּׁךְ מִמּוֹנוֹ מַעְשֵׂר בְּשִׁתִּים, וְלֹא הִסְפִּיק לְפְדוֹתוֹ עַד שֶׁעָמַד בְּסָלַע,
נוֹתֵן לוֹ סָלַע מְחַלְלִין,

וְסָלַע שֶׁל מַעְשֵׂר שְׁנֵי שָׁלוֹ.

אִם הִיָּה עִם הָאָרֶץ, נוֹתֵן לוֹ מִדְּמָאֵי.

1 המוכר מעשר שני בסלע, ולאחר משיכת הפירות ולפני קבלת הכסף עלה מכירם ל- 2 סלעים:

1.1 הקונה נותן למוכר סלע ובזה הסתיים הקניין (המשיכה עושה קניין).

1.2 הקונה הרוויח סלע (שהרי הפרות כעת ערכם 2 סלעים).

1.3 הפרות נפדו רק בסלע אחד, ויש בהם סלע נוסף של מעשר שני שיש להעלותו לירושלים.

2 המוכר מעשר שני ב-2 סלעים, ולאחר משיכת הפירות ולפני קבלת הכסף ירד מכירם לסלע אחד:

2.1 הקונה נותן למוכר 2 סלעים עבור הקניין:

2.1.1 סלע אחד חולין עבור פדיון המעשר (שזה ערך המעשר כשהגיע הכסף לידיו).

2.1.2 לגבי הסלע השני:

2.1.2.1 אם המוכר אינו עם הארץ, יכול לתת לו סלע של מעשר שני אם יש בידו.

2.1.2.2 אם המוכר עם הארץ, יכול לתת לו סלע דמאי (או סלע חולין) אך לא מעשר שני ודאי.

משנה ז': דין פודה מעשר שני ולא אמר זאת במפורש

הַפּוֹדֵה מַעְשֵׂר שְׁנֵי וְלֹא קָרָא שֵׁם,

רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר: דִּין.

רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: צְרִיף לְפָרַע.

הִיָּה מְדַבֵּר עִם הָאִשָּׁה עַל עֶסְקֵי גִטָּה וְקְדוּשָׁתָהּ, וְנִתְּן לָהּ גִטָּה וְקְדוּשָׁתָהּ וְלֹא פָרַע,

רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר: דִּין.

רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: צְרִיף לְפָרַע.

1 הפריש מעות כדי לפדות מעשר שני, ולא אמר "זה פדיון מעשר שני":

1.1 ר' יוסי: הפדיון חל. המעות נתפסו בקדושת מעשר שני והפירות יצאו לחולין.

1.2 ר' יהודה (ואין הלכה כמותו): המעות לא נתפסו בקדושת מעשר שני.

כותרת נוספת: נתינת גט או כסף קידושין לאשה מבלי לומר זאת בפרוש (למרות שהיו עסוקים

בנושא)

1 נתן גט ולא אמר לה "הרי זה גיטך", או נתן כסף קידושין ולא אמר "הרי את מקודשת לי":

1.1 ר' יוסי: הגרושין או הקידושין חלים.

1.2 ר' יהודה (ואין הלכה כמותו): אינה מגורשת או מקודשת.

משנה ח: דין מטבע של חולין שרק חלקו מחולל על מעשר שני

הפניח אסר ואכל עליו חציו, והלך למקום אחר והרי הוא יצא בפנדיון, אוכל עליו עוד אסר.

הפניח פנדיון ואכל עליו חציו, והלך למקום אחר והרי הוא באסר, אוכל עליו עוד פלג.

הפניח אסר של מעשר שני, אוכל עליו אחד עשר באסר ואחד ממאה באסר. בית שמאי אומרים: הכל עטרה.

ובית הלל אומרים: בודאי אחד עשר, ובדמאי עטרה.

1 היה לו איסר וחילל רק על חציו, והעביר את המטבע למקום שערך המטבע בו כפול (פנדיון): מחלל על מה שנתר במטבע, פירות מעשר שני שערכם איסר שלם.

2 היה לו פונדיון וחלל רק על חציו, והעביר את המטבע למקום שבו ירד ערכו למחצית (איסר), מחלל על מה שנתר במטבע, פירות מעשר שני שערכם רבע פונדיון (פלג, שהוא חצי איסר).

3 הערה: המשך המשנה הוא קשה לכל הפרושים, ופרושינו התמציתי אינו מתאים לפרש אותו.

משנה ט: המוצא מטבעות, האם יש לחשוש שהם של מעשר שני ?

כל הפעות הנמצאים, הרי אלו חליו,

אפילו דינר זהב עם הכסף ועם הפעות.

מצא בתוכן חרס וכתוב עליו: "מעשר", הרי זה מעשר.

1 מעות שנמצאות בכל מקום ובכל זמן, חוץ מירושלים בזמן הרגל, הם של חולין.

2 אפילו אם במעות יש גם דינרי זהב, גם דינרי כסף וגם מטבעות נחושת.

3 אם מצורף חרס למעות ועליו כתוב "מעשר", כל המעות הם של מעשר.

משנה י: מצאו כלי ועליו כתוב "קרבן", מה דינו ומה דין תכולתו ?

המוצא כלי וכתוב עליו: "קרבן",

רבי יהודה אומר:

אם היה של חרס, הוא חליו ומה שכתובו קרבן.

ואם היה של מתכת, הוא קרבן ומה שכתובו חליו.

אמרו לו: אין דרך בני אדם להיות כונסין חליו לקרבן.

1 רבי יהודה:

- 1.1 אם הכלי של חרס הכלי חולין, ומה שבתוכו קרבן.
- 1.2 אם הכלי של מתכת:
 - 1.2.1 רבי יהודה (ואין הלכה כמותו): הכלי הקדש, ומה שבתוכו חולין.
 - 1.2.2 חכמים: הכלי וגם תכולתו הקדש.

משנה יא: דין מוצא כלי ובתוכו תכולה ועליו כתובה אות אחת בלבד

המוצא כלי וכתוב עליו:

ק', קרבן. מ', מעשר. ד', דמאי. ט', טבל. ת', תרומה, נשבעעת סכנה היו כותבין ת' תחת תרומה.

רבי יוסי אומר:

כלם נשמות בני אדם הם.

אמר רבי יוסי:

אפילו מצא חבית והיא מלאה פרות, וכתוב עליה "תרומה", הרי אלו חלין.

ושאני אומר: אשתקד היתה מלאה פרות תרומה, ופנה.

1 חכמים:

- 1.1 כתוב "ק" (קרבן), התכולה היא של הקדש.
 - 1.2 כתוב "מ" (מעשר), התכולה היא של מעשר שני.
 - 1.3 כתוב "ד" (דמאי), התכולה היא של פירות שנלקחו מעם הארץ.
 - 1.4 כתוב "ט" (טבל), התכולה היא של פירות טבל.
 - 1.5 כתוב "ת" (תרומה), התכולה היא של תרומה.
- 2 ר' יוסי לדעתם של חכמים (ואין הלכה כמותו):
- 2.1 התכולה היא חולין כיוון שהאותיות הן ראשי תיבות של שמות אנשים.
- 3 רבי יוסי:
- 3.1 אפילו אם כתוב על החבית במפורש את המילה "תרומה", התכולה חולין.
 - 3.2 אני מניח שהיה בחבית פעם תרומה, וכבר פינו אותה.

משנה יב: הניח מעשר שני במקום מסוים או בכמות מסוימת ומצאו במקום אחר או בכמות אחרת.

האומר לבנו "מעשר שני בנות זו", ומצא בנות אחרת, הרי אלו חלין.

"היה שם מנה" ומצא מאתיים, הנשאר חלין.

"מאתיים" ומצא מנה, הכל מעשר.

1 האומר לבנו:

- 1.1 "יש מעשר שני בזווית מסוימת של הבית", ומצא הבן בזווית אחרת, הכל חולין.
- 1.2 "מנה של מעשר שני יש במקום מסוים", ומצא מאתיים, מנה אחד הוא מעשר שני והשני חולין.
- 1.3 "מאתיים של מעשר שני יש במקום מסוים", ומצא מנה בלבד, המנה מעשר.

פרק ה

הנושאים העקריים בפרק: סימון פירות של נטע רבעי וערלה וסימון קברים, דיני נטע רבעי ומעשר שני, דיני ביעור מעשרות, נתינת מעשרות הנמצאים רחוק, מדרשי הלכה על פסוקי וידוי מעשרות, תקנות יוחנן כהן גדול.

משנה א: סימון פירות של נטע רבעי וערלה, וסימון קברים

כָּרֵם רְבֵעִי, מְצִינֵין אוֹתוֹ בְּקוֹזוֹת אֲדָמָה, וְשֵׁל עֵרְלָה, בְּחֶרְסִית, וְשֵׁל קְבֻרוֹת, בְּסִיד, וּמְחָה וְשׁוֹפֵף. אָמַר רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בְּמָה דְבָרִים אֲמֹרִים ? בְּשִׁבְעֵיתָ. וְהִצְנוּעִים, מִיִּחִין אֶת הַמְּעוֹת וְאֹמְרִים: כ"ו הַלְקַט מִזֶּה, יֵהָא מְחַלְל עַל הַמְּעוֹת הָאֵלוֹ."

1 תנא קמא:

- 1.1 כרם רבעי יש לסמן ע"י רגבי ("קוזות") אדמה.
- 1.2 ערלה יש לסמן ע"י עפר שעושים ממנו כלי חרס.
- 1.3 קברים: יש לסמן בסיד שממסים אותו במים ("ממחה"), ושופכים סביב הקבר.
- 2 רבן שמעון בן גמליאל: רק בשנה שביעית יש צורך לסמן פירות של ערלה וכרם רבעי.
- 3 הצנועים:
- 3.1 לא היו מסמנים פירות כרם רבעי.
- 3.2 היו מניחים מעות במקום מסוים ואומרים: "מה שיילקח מהפירות יהיה מחולל על המעות האלה".

משנה ב: המרחק מירושלים שבו אפשר לפדות כרם רבעי ומעשר שני

כָּרֵם רְבֵעִי הֵיָה עוֹלָה לִירוּשָׁלַיִם מִהֶלֶךְ יוֹם אֶחָד לְכָל צֶדֶד. וְאִיזוֹ הִיא תְּחוּמָּה ? אֵילַת מִן הַדְּרוֹם, וְעַקְרָבָת מִן הַצָּפוֹן, לוֹד מִן הַמְּעָרָב, וְהִירְדָן מִן הַמְּזֻרָח. וּמְשָׁרְבוּ הַפְּרוֹת, הִתְקִינוּ שֶׁיֵּהָא נִפְדָּה סְמוּךְ לַחוּמָּה. וְתַנָּאי הֵיָה בְּדָבָר, שֶׁאִיֻּמְתִי שִׁירְצוּ, יִחְזוֹר הַדְּבָר לְכַמוֹת שְׁהֵיָה. רַבִּי יוֹסִי אֹמַר: מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הֵיָה הַתַּנָּאי הֵיָה. וְתַנָּאי הֵיָה, אִיֻּמְתִי שֶׁיִּבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, יִחְזוֹר הַדְּבָר לְכַמוֹת שְׁהֵיָה.

- 1 כרם רבעי לא פודים כאשר נמצאים במרחק הקטן ממהלך יום אחד מירושלים.
- 2 מהלך יום אחד זה אילת בדרום, עקרבה בצפון, לוד במערב ונהר הירדן במזרח.
- 3 תנא קמא:
- 3.1 כשרבו הפירות בירושלים התקינו שאפשר לפדות את הפירות עד סמוך לחומת ירושלים.
- 3.2 הוסיפו תנאי שיוכלו להחזיר את התקנה מתי שירצו.
- 4 רבי יוסי:
- 4.1 התקנה לאפשר פדיון הפרות עד ירושלים היה כשחרב בית המקדש.
- 4.2 הוסיפו תנאי לכשיבנה בית המקדש יחזור המצב לקדמותו.

משנה ג: דין כרם רבעי לעניין תוספת חומש ולעניין ביעור מעשרות**כָּרֶם רְבֵעִי,****בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים:****אֵין לוֹ חֲמֵשׁ וְאֵין לוֹ בְּעוֹר.****וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: יֵשׁ לוֹ.****בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים:****יֵשׁ לוֹ פֶּרֶט וְיֵשׁ לוֹ עוֹלָלוֹת,****וְהַעֲנִיִּים פּוֹדִין לְעַצְמָן.****וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: כָּלוּ לָגַת.**

1 בית שמאי:

- 1.1 הפודה לעצמו פירות כרם רבעי אינו חייב חומש. (בשונה ממעשר שני).
- 1.2 בשנה הרביעית והשביעית של השמיטה אין חובה לבערו מן הבית (בשונה ממעשר שני).
- 2 בית הלל: הפודה לעצמו פירות כרם רבעי יש לו חומש, וחייב בביעור. (כמו מעשר שני).

כותרת נוספת: דין כרם רבעי לעניין פרט ועוללות

1 בית שמאי:

- 1.1 פרט ועוללות נוהג בכרם רבעי. (בשונה ממעשר שני).
- 1.2 העניים שנהנים מהעוללות והפרט חייבים לפדותם בעצמם.
- 2 בית הלל: אין לעניים חלק בו, ודורכים בגת את כל ענבי הכרם.

משנה ד: תאור תהליך פדיון נטע רבעי**כִּיצַד פּוֹדִין נֹטַע רְבֵעִי ?****מְנִיחַ אֶת הַסֵּל עַל פִּי שְׁלֹשָׁה, וְאוֹמֵר:****"כִּפְהָ אֲדָם רוּצָה לְפָדוֹת לוֹ בְּסֵלַע עַל מְנַח לְהוֹצִיא יְצִיאוֹת מִבֵּיתוֹ"****וּמְנִיחַ אֶת הַפְּעוֹת,****וְאוֹמֵר: "כָּל הַנֹּלְקֵט מִזֶּה, מְחַלֵּל עַל הַפְּעוֹת הָאֵלוּ בְּכָף וְכָף סְלִים בְּסֵלַע".**

1 מניח בעל הפירות סל ריק בפני שלושה אנשים ושואל:

- 1.1 כמה סלים כאלה מלאי פירות ירצה אדם לקנות תמורת סלע, בניכוי עבודת האילן עד הקטיפה?
- 1.2 בעל הפירות מניח את מעות הפדיון כפי ששמו את שוויים.
- 1.3 אומר: "הפירות שיקטפו יהיו מחוללים על המעות לפי השומה שעשינו".

משנה ה: המשך תאור תהליך פדיון נטע רבעי**וּבְשִׁבְעִיּוֹת, פּוֹדְהוּ בְּנִשְׂוִי.****וְאִם הָיָה הַכֵּל מְפֹקֵר, אֵין לוֹ אֶלָּא עֹכֵר לְקִיטָה.****הַפּוֹדֵה נֹטַע רְבֵעִי נִשְׁלוֹ, מוֹסִיף עָלָיו חֲמִישִׁיתוֹ, בֵּין נֶשְׁהוּא נִשְׁלוֹ וּבֵין נִשְׁתַּן לוֹ בְּמִתְנָה.**

- 1 בשנה השביעית אין מנכים הוצאות הקטיפה מערכם של פירות נטע רבעי.
- 2 אם בשנים רגילות הבעלים הפקירו את פירות נטע רבעי, המוצא אותם מנכה דמי לקיטת הפירות בלבד.
- 3 הפודה נטע רבעי, מוסיף עליו חומש, בין שהפירות שלו ובין שניתנו לו במתנה (קודם עונת המעשרות).

משנה ו: דיני ביעור מעשרות

ערב יום טוב הראשון של פסח של רביעית ושל שביעית, היה בעור.

כיצד?

נותנין תרומה ותרומת מעשר לבעלים,

ומעשר ראשון לבעליו,

ומעשר עני לבעליו.

ומעשר שני והבכורים מחבברים בכל מקום.

רבי שמעון אומר: הבכורים ונותנין לכהנים פתרומה.

התבטיל,

בית שמאי אומרים: צריך לבער.

ובית הלל אומרים: הרי הוא כמבוער.

1 ביעור מעשרות עושים ערב יו"ט ראשון (ויש אומרים אחרון) של פסח, בשנים, רביעית ושביעית.

2 כיצד מבערים את המעשרות שלא סיימו לתת אותם כנדרש?

2.1 תרומה ותרומת מעשר נותנים לכהנים.

2.2 מעשר ראשון נותנים ללויים.

2.3 מעשר עני נותנים לעניים.

2.4 מעשר שני וביכורים:

2.4.1 תנא קמא: מאבדים מן העולם.

2.4.2 ר' שמעון (ואין הלכה כמותו): ביכורים ניתנים לכהנים.

2.5 תבטיל שיש בו פירות מעשר שני:

2.5.1 בית שמאי: צריך לבערו מן העולם.

2.5.2 בית הלל: אין צריך לבערו.

משנה ז: דין ביעור פירות מעשר שני בימינו

מי שקהיו לו פרות בזמן הזה והגיעה שעת הבעור,

בית שמאי אומרים: צריך לחללן על הכסף.

ובית הלל אומרים: אחד שיהו כסף ואחד שיהו פרות.

כשמגיע שעת הביעור:

1 בית שמאי: מחלל פירות מעשר שני על כסף.

2 בית הלל: בין אם המעשר שני הוא כסף ובין אם הוא פירות, צריך ביעור.

מניח את הפירות עד שירקבו, ואין צורך לחלל אותם על כסף.

משנה ח: כיצד להתנהג עם פירות שלא באו לעונת המעשרות בשעת הביעור

אמר רבי יהודה:

בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ שׁוֹלְחִין אֶצֶל בְּעָלֵי בָתִּים שֶׁבְּמִדְיָנוֹת: "מִהָרֹו וְהִתְקִינוּ אֶת פְּרוֹתֵיכֶם עַד שֶׁלֹּא תִגֵּעַ נִשְׁעַת הַבְּעוֹר".

עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא וְלָמַד, שֶׁכָּל הַפְּרוֹת שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעֹנֵת הַמַּעֲשָׂרוֹת, פְּטוּרִים מִן הַבְּעוֹר.

1 בראשונה היו שולחים שליחים לורז את בעלי הבתים להפריש תרומות ומעשרות גם מפירות אלו.

2 ר' עקיבא לימד שפירות שלא באו לעונת המעשרות אינם צריכים ביעור.

משנה ט: כיצד נותנים מעשרות שנמצאים רחוק אך לא נתנו עדיין לבעליהם

מִי שֶׁהָיוּ פְּרוֹתָיו רְחוֹקִים מִמֶּנּוּ, צָרִיךְ לְקַרֹּת לָהֶם שָׁם.

מַעֲשֵׂה בְּרַבֵּן גַּמְלִיאֵל וְהִזְקִינִים שֶׁהָיוּ בָּאִין בְּסַפְיָנָה,

אָמַר רַבֵּן גַּמְלִיאֵל:

"עֲשׂוֹר שְׂאֵנִי עֲתִיד לְמוֹד, נָתַן לִיהוֹשֻׁעַ וּמְקוֹמוֹ מְשֻׁכָּר לוֹ".

"עֲשׂוֹר אַחֵר שְׂאֵנִי עֲתִיד לְמוֹד, נָתַן לְעֲקִיבָא בֶן יוֹסֵף שֶׁיִּזְכֶּה בּוֹ לְעֵנִיִּים, וּמְקוֹמוֹ מְשֻׁכָּר לוֹ".

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ:

"עֲשׂוֹר שְׂאֵנִי עֲתִיד לְמוֹד נָתַן לְאַלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, וּמְקוֹמוֹ מְשֻׁכָּר לוֹ".

וְנִתְקַבְּלוּ זֶה מִזֶּה שְׂכָר.

1 צריך לומר את שמו של האדם שנותנים לו את המעשרות.

2 ספור מעשה ברבן גמליאל וחבריו היו בספינה, והגיעה שעת הביעור:

2.1 אמר רבן גמליאל:

2.1.1 מעשר ראשון שאני צריך לתת, נתון לרבי יהושע, ומקום המעשר מושכר לו.

2.1.2 מעשר עני שאני צריך לתת, נתון לעקיבא בן יוסף (שהיה גבאי עניים), ומקום המעשר מושכר לו.

2.2 אמר רבי יהושע:

תרומת מעשר שאני צריך לתת יהיה נתון לאלעזר בן עזריה (הכהן), ומקום התרומה מושכר לו.

2.3 כל מי שהשכיר מקום לאחר, קיבל ממנו דמי שכירות.

משנה י: מדרש הלכה על המחצית הראשונה של הפסוק הראשון של וידוי מעשרות

בְּמִנְחָה בְּיוֹם טוֹב הָאֶחָדֹון הָיוּ מִתְּוִדִין.

כִּיצַד הָיָה הַוִּדוּי ?

"בְּעֵרְתִי הַקֶּדֶשׁ מִן הַבַּיִת" (דברים כו), זֶה מַעֲשֹׂר שְׂאֵנִי וְנִשְׁעַת רְבִעִי.

"נִתְמַתִּיו לְלוֹי", זֶה מַעֲשֹׂר לוֹי.

"וְגַם נִתְמַתִּיו", זֶה תְּרוּמָה וְתְרוּמַת מַעֲשֹׂר.

"לָגַד לְיָתוֹם וּלְאֶלְמָנָה", זֶה מַעֲשֹׂר עֲנִי, הַלֶּקֶט וְהַשְׂכָּחָה וְהַפָּאָה, אֵפֶי עַל פִּי שְׂאֵינִן מַעֲכָבִין אֶת הַוִּדוּי.

"מִן הַבַּיִת", זֶה חֵלֶה.

משנה יא: מדרש הלכה על המחצית השנייה של הפסוק הראשון של וידוי מעשרות

"כָּכָל מִצְוַתְךָ אֲנִשֵּׁר צִוִּיתִנִּי",

הָא אִם הַקִּדִּים מַעֲשֹׂר שְׂאֵנִי לְרֵאשׁוֹן, אֵינִי יָכוֹל לְהַתְּוֹדוֹת.

"לֹא עֲבַרְתִּי מִמִּצְוַתֶּיךָ",

לא הפרשתי מפין על שאינו מינו, ולא מן התלוש על המקבר, ולא מן המקבר על התלוש, ולא מן החדש על הישן, ולא מן הישן על החדש.
 "ולא שכחתי",
 לא שכחתי מלברכך ומלהזכיר שמך עליו.

משנה יב: מדרש הלכה על הפסוק השני של וידוי מעשרות

"לא אכלתי באני מסו",
 הא אם אכלו באינה אינו יכול להתודות.
 "ולא בערתי מסו בטמא",
 הא אם הפרישו בטמא, אינו יכול להתודות.
 "ולא נחתי מסו למת",
 לא לקחתי מסו ארון ותכריכים למת, ולא נחתי לאוננים אחרים.
 "שמעתי בקול יי אלהי",
 הבאתיו לבית הבחירה.
 "עשיתי ככל אשר צויתני",
 שמחתי ושמחתי בו.

משנה יג: מדרש הלכה על הפסוק העלישי של וידוי מעשרות

"השקיפה ממעון קדשך מן השמים",
 עשינו מה שצוית עלינו, אף אתה עשה מה שהבטחתנו.
 "השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל",
 בבנים ובבנות.
 "ואת האדמה אשר נתת לנו",
 בטל ומטר ובגולדות בהמה.
 "כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש",
 כדי שתתן טעם בפרות.

משנה יד: מי אומר וידוי בשעת ביעור מעשרות ומי לא

מכאן אמרו:
 ישראל ומזרים מתוודים,
 אבל לא גרים ולא עבדים משחררים, שאין להם חלק בארץ.
 רבי מאיר אומר: אף לא כהנים ולוים, שלא נמלו חלק בארץ.
 רבי יוסי אומר: יש להם ערי מגרש.

1 לומדים מהפסוק: "ואת האדמה אשר נתת לנו" ש:

- 1.1 ישראלים ומזרים מתוודים.
- 1.2 גרים ועבדים משוחררים לא מתוודים, כי אין להם חלק בארץ.
- 1.3 לגבי כהנים ולוויים:

1.3.1 ר' מאיר (ואין הלכה כמותו): אינם מתוודים שהרי לא קיבלו נחלה.

1.3.2 ר' יוסי: מתוודים, כיוון שקבלו ערים ומגרשים.

משנה טו: תקנות יוחנן כהן גדול

יוחנן כהן גדול העביר הודיות המעשר.

אף הוא בטל את המעוררים,

ואת הנוקפים.

ועד ימיו היה פטיש מכה בירושלים,

ובימיו אין אדם צריך לשאול על הדמאי.

1 בטל אמירת וידוי מעשרות כיון שלא נתנו את המעשר ללוי על פי תקנת עזרא הסופר.

2 בטל את אמירת הלוויים "עורה למה תישן ה'" שאמרו הלוויים בשעת הקרבת הקרבן.

3 בטל הכאת הקרבן בין קרניו ("נוקפים") קודם ששחטו אותו.

4 הנהיג לא להכות בפטישים בחול המועד, גם אם זה דבר האבד.

5 לגבי פירות דמאי תיקן:

5.1 הלוקח פירות מהשוק, אינו צריך לשאול אם הם מתוקנים, אלא נוהג בהם כדין פירות דמאי.

5.2 צריך להפריש רק תרומת מעשר ומעשר שני.

5.3 מעשר ראשון ומעשר עני, קורא להם שם ואוכלם בעצמו.